

בין דיוק ללגיטימציה: כיצד עיצבה מלחמת קרגיל את שותפויותיה האסטרטגיות של הודו

מאת ד"ר לורן דגן עמוס

מבט מבס"א, מס' 2,401, 6 באוגוסט 2026

תקציר: מלחמת קרגיל זכורה בהודו כניצחון צבאי, אך מורשתה חורגת מהשבת העמדות שתפסו כוחות פקיסטניים ב-1999. היא הייתה מבחן מוקדם ליכולתה של הודו להפעיל כוח קונבנציונלי תחת צל גרעיני, ונקודת מפנה ביחסיה עם ישראל וארצות הברית. ישראל המשיכה דפוס קודם של סיוע להודו בשעת חירום, אך הפעם הפכה מספקית חשאית לשותפה מבצעית אמינה, שסייעה להתאים בזמן אמת יכולות תקיפה מדויקת לצורכי המערכה. ארצות הברית, מצדה, העניקה משמעות מדינית לריסון ההודי ולחצה על פקיסטן לסגת. מלחמת קרגיל המחישה כי אוטונומיה אסטרטגית אינה מחייבת בידוד: הודו יכולה להסתייע בשותפים חיצוניים, לחבר בין טכנולוגיות שונות ולשמור בידיה את ההחלטה כיצד ומתי להפעיל כוח.

מדי שנה, ב-26 ביולי, מציינת הודו את *Kargil Vijay Diwas* - יום הניצחון במלחמת קרגיל. בזיכרון הלאומי ההודי נתפסת המלחמה בראש ובראשונה כסיפור של הקרבה צבאית, נחישות לאומית והשבת העמדות שתפסו כוחות פקיסטניים בצד ההודי של קו השליטה. אולם חשיבותה של מלחמת קרגיל חרגה מגבולות שדה הקרב. המלחמה הייתה מבחן ראשון ליכולתה של הודו להפעיל כוח צבאי משמעותי נגד פקיסטן לאחר ששתי המדינות הציגו בפומבי את יכולתן הגרעינית ב-1998. בה בעת, היא האיצה את התקרבותה של ניו דלהי לשתי שותפות שונות מאוד: ישראל, שהוכיחה את ערכה כשותפה מבצעית בשעת חירום, וארצות הברית, שהעניקה משנה תוקף לעמדה ההודית בזירה הדיפלומטית.

מלחמת קרגיל פרצה חודשים ספורים לאחר הצהרת לאהור, שנחתמה בפברואר 1999 ונועדה לצמצם את המתחוות ולבסס מנגנונים לניהול היחסים בין שתי היריבות הגרעיניות. אלא שבעוד המנהיגים דיברו על פיוס, כוחות פקיסטניים, בעיקר מיחידות ה-*Northern Light Infantry*, כבר התבססו בעמדות שולטות בצד ההודי של קו השליטה. פקיסטן ניסתה בתחילה להציגם כלוחמים קשמירים עצמאיים, אך זהות הכוחות וממדי החדירה נחשפו במהלך הלחימה.

המהלך הפקיסטני התבסס, בין היתר, על ההנחה שהנשק הגרעיני יגביל את התגובה ההודית. לפי היגיון זה, החשש מהסלמה ימנע מהודו להפעיל את מלוא כוחה ויגביר את הלחץ הבינלאומי לעצירת הלחימה בטרם יושב המצב לקדמותו. מלחמת קרגיל המחישה

אפוא את פרדוקס היציבות-אי-היציבות: הרתעה ברמה הגרעינית אינה בהכרח מונעת עימות, ולעיתים אף יוצרת מרחב לנטילת סיכונים ולפעולה מוגבלת מתחת לסף של מלחמה כוללת.

הודו הגיבה באמצעות שילוב בין נחישות לריסון. היא הפעילה כוחות יבשה ואוויר כדי להשיב את השטח, אך נמנעה מחציית קו השליטה. ההגבלה העצמית הקשתה על הפעילות המבצעית וגבתה מחיר מן הכוחות שנדרשו לתקוף עמדות בגובה רב, אך היא גם חיזקה את הטענה ההודית כי מטרתה היא השבת הסטטוס-קוו ולא שינוי הגבול בכוח. החלטה זו עתידה הייתה להיות חשובה לא פחות מן ההישגים בשדה הקרב.

תמיכה ישראלית לפני כינון היחסים

מלחמת קרגיל לא הייתה הפעם הראשונה שבה ישראל סייעה להודו בעת מלחמה. הודו הכירה בישראל כבר ב-1950, אך נמנעה מכינון יחסים דיפלומטיים מלאים עד 1992. החשש מפגיעה ביחסיה עם מדינות ערב, התלות ביבוא נפט, מעמדה בתנועת המדינות הבלתי-מזדהות והמחויבות הפומבית לסוגיה הפלסטינית הגבילו את הקשר הגלוי. מאחורי הקלעים, עם זאת, התקיים ערוץ ביטחוני מצומצם אך מתמשך.

במהלך המלחמה עם סין ב-1962 סיפקה ישראל להודו נשק ותחמושת. סיוע נוסף ניתן במלחמות עם פקיסטן ב-1965 וב-1971, כאשר בין היתר הועברו להודו מרגמות ותחמושת. שיתוף הפעולה נותר חשאי ולא התפתח לשותפות מוסדית, אך הוא יצר תקדים חשוב: כאשר הודו עמדה בפני צורך ביטחוני דחוף, ישראל הייתה מוכנה לסייע גם בהיעדר יחסים דיפלומטיים מלאים. מחקרים על התפתחות הקשר הביטחוני מצביעים על 1962, 1965 ו-1971 כתחנות מוקדמות בדפוס זה.

כינון היחסים המלאים ב-1992 אפשר להפוך את הקשרים החשאיים לשיתוף פעולה סדור יותר, אך גם בשנים הראשונות נשמרה מידה רבה של דיסקרטיות. מלחמת קרגיל לא יצרה אפוא את שיתוף הפעולה הביטחוני. חשיבותה הייתה בכך שהפכה דפוס של סיוע נקודתי לאמון מבצעי, וסיפקה לממסד הביטחוני ההודי הוכחה כי ישראל היא שותפה שניתן להסתמך עליה בזמן משבר.

מפוכראן למלחמת קרגיל

הבסיס המדיני לכך הונח שנה קודם לכן. ניסויי Pokhran-II במאי 1998 הובילו לגינויים, לסנקציות ולביטול ביקורים מצד מדינות שונות. ישראל הייתה בין המדינות המעטות שנמנעו מגינוי פומבי של הודו. ביקור מתוכנן של הרמטכ"ל אמנון ליפקין-שחק אמנם נדחה בעקבות הנסיבות, אך ישראל הקפידה שלא להצטרף לבידודה של ניו דלהי.

מפקד חיל האוויר ההודי לשעבר, N. A. K. Browne, מתאר כיצד ישראל הסכימה באותה תקופה לארח משלחת מורחבת של המכללה לביטחון לאומי ההודית, לאחר שמדינות אחרות ביטלו את ביקוריהן. בכיר במשרד הביטחון הישראלי הסביר לאחד מחברי המשלחת כי כאשר "שני פילים נלחמים, החיות הקטנות הן שנפגעות": ישראל העריכה שהודו והמעצמות המערביות ישקמו לבסוף את יחסיהן, ואם תפנה גם היא את גבה להודו, האמון שנבנה בעמל רב עלול להיפגע. האנקדוטה משקפת פחות סולידריות רגשית ויותר הבנה מפוכחת של אינטרסים. ישראל ראתה בקשר עם הודו נכס אסטרטגי ארוך טווח, ולא רצתה להקריב אותו בשל בידוד שצפוי היה להיות זמני.

דיוק מבצעי בזמן אמת

תרומתה הבולטת של ישראל במלחמת קרגיל הייתה בתחום התקיפה המדויקת. ב-1997 בחר חיל האוויר ההודי בפוד הסימון Litening מתוצרת ישראלית עבור מטוסי Mirage 2000. ערב המלחמה טרם הושלם שילוב הפוד במערכות המטוסים והחימוש. פרוץ הקרבות הפך תהליך פיתוח איטי לבעיה מבצעית דחופה.

הכוחות הפקיסטניים החזיקו בעמדות מבוצרות בגובה של כ-15-17 אלף רגל, וחלקן הוגנו באמצעות טילי כתף. ההנחיה שלא לחצות את קו השליטה צמצמה עוד יותר את נתיבי הגישה ואת אפשרויות התקיפה. מטוסי חיל האוויר נדרשו לזהות ולפגוע במטרות קטנות בגובה רב, בלי לחשוף את עצמם יתר על המידה ובלי לחרוג מן הגבולות המדיניים שנקבעו למערכה.

צוותים ישראליים והודיים פעלו להתאמת מערכות החומרה והתוכנה, כאשר העבודה התחלקה בין רפאל בישראל, מרכזי הניסוי בבנגלור ובגואלור והיחידות שכבר נפרסו בבסיסים הקדמיים. לפי Air Marshal Raghunath Nambiar, האינטגרציה בין פוד ה-Litening לפצצות מונחות הלייזר הושלמה בתוך 12 ימים. הפוד סייע בזיהוי מטרות, ובהמשך בתקיפות מדויקות נגד יעדים ב-Muntho Dalo ובאזור Tiger Hill.

התקיפות לא החליפו את המאמץ הקרקעי, שהיה הגורם המרכזי בהשבת העמדות, אך הן פגעו בתשתיות, במרכזים לוגיסטיים ובעמדות פיקוד וסייעו לכוחות היבשה. עדותו של נמביאר מדגישה גם את הסיוע הטכני הישראלי שניתן במהלך האינטגרציה.

מבנה מערכת הנשק עצמה הוא תמצית מעניינת של האוטונומיה האסטרטגית ההודית: מטוס צרפתי נשא פוד ישראלי והפעיל חימוש שהתבסס על ערכת הנחיה אמריקנית, לאחר שהרכיבים השונים הותאמו בידי צוותים הודיים ובסיוע ישראלי. הודו לא הסתמכה באופן בלעדי על מדינה אחת ולא ויתרה על השליטה המבצעית. היא חיברה בין מקורות טכנולוגיים שונים והפעילה אותם בהתאם למגבלות וליעדים שקבעה הנהגתה.

לצד הסיוע בתחום הדיוק, דיווחים שצוטטו במחקרו של Browne מייחסים לישראל אספקה מזוהת של תחמושת ארטילרית ומרגמות, חימוש מונחה וכטב"מים. המספרים המדויקים אינם מופיעים בפירוט רשמי מלא ולכן יש להתייחס אליהם בזהירות. התמונה המצטיירת, עם זאת, ברורה: ישראל הגיבה במהירות לצרכים שהתעוררו במהלך הלחימה וסייעה להודו לסגור פערים מבצעיים. יכולת זו חיזקה את מעמדה כשותפה אמינה – לא רק ספקית מערכות מתקדמות, אלא שותפה המסוגלת להתאים אותן לצרכים משתנים תחת לחץ זמן.

מכאן גם חשיבותה של מלחמת קרגיל להתפתחות היחסים לאחר המלחמה. בשנים הבאות התרחב שיתוף הפעולה למערכות תצפית וכטב"מים, מכ"מים, מערכות התרעה, הגנה אווירית וטילים. בהדרגה עברו היחסים מרכישת מוצרים מוגמרים גם לפיתוח משותף, התאמה וייצור בהודו. מלחמת קרגיל סיפקה לדפוס זה את אחד מיסודותיו החשובים ביותר: אמון שנבנה לא באמצעות הצהרות, אלא באמצעות תפקוד בזמן משבר. מחקר של מכון Manohar Parrikar IDSA מתאר את המלחמה כגורם שהאיץ את העמקת הקשר הביטחוני ואת המאמץ ההודי לסגור פערי תצפית ומודיעין.

ארצות הברית: מריסון ללגיטימציה

אם ישראל חיזקה את יכולתה של הודו לפעול, ארצות הברית סייעה לעצב את הסביבה המדינית שבתוכה הופעל הכוח. ההבדל בולט במיוחד על רקע הסנקציות שהטילה וושינגטון בעקבות ניסויי הגרעין. שנה בלבד לאחר מכן סירב ממשל קלינטון לקבל את הניסיון הפקיסטני להציג את החדירה כפעולה מקומית של לוחמים קשמירים, ותמך בהשבת קו השליטה.

ב-4 ביולי 1999 נפגש הנשיא ביל קלינטון עם ראש ממשלת פקיסטן נוואז שריף בווינגטון. שריף ביקש התערבות אמריקנית שתאפשר לסיים את המשבר, אך קלינטון דרש נסיגה אל מעבר לקו השליטה. זו הייתה תפנית חשובה: במקום ליצור סימטריה בין שני הצדדים או ללחוץ על הודו לקבל תיווך בסוגיית קשמיר, ארצות הברית הבחינה בין הכוח שחצה את קו השליטה לבין המדינה שפעלה להשבתו. הריסון ההודי, ובעיקר ההחלטה שלא להרחיב את המלחמה לשטח פקיסטן, הקל על וושינגטון לתמוך בעמדה זו. חוקרים תיארו את מלחמת קרגיל כפעם הראשונה שבה ארצות הברית התייצבה באופן חד-משמעי לצד הודו במשבר עם פקיסטן. אין לייחס למלחמת קרגיל לבדה את

ההתקרבות בין הודו לבין ארצות הברית. השינוי החל לאחר המלחמה הקרה והעמיק בדיאלוג בין ג'סונט סינג לסטרוט טלבוט בעקבות ניסויי הגרעין. אולם מלחמת קרגיל הייתה מבחן מעשי של המגמה. הוא אפשר לושינגטון לראות בהודו לא רק מדינה המתגרת את משטר אי-ההפצה, אלא שחקנית המסוגלת להפעיל כוח ולרסן אותו בעת ובעונה אחת. ביקור קלינטון בהודו בשנת 2000 סימן את המעבר לשלב חדש ביחסים.

ישראל וארצות הברית מילאו אפוא תפקידים שונים אך משלימים. ישראל תרמה ליכולת המבצעית באמצעות טכנולוגיה, תחמושת וסיוע טכני מהיר. ארצות הברית תרמה למרחב הפעולה המדיני באמצעות הבחנה בין התוקף למותקף ולחץ על פקיסטן לסגת. הראשונה סייעה להודו להשיג דיוק בשדה הקרב; השנייה סייעה לה לתרגם את הריסון הצבאי ללגיטימציה דיפלומטית. הודו, מצדה, לא הצטרפה לברית עם אף אחת מהן. היא השתמשה בשתי השותפויות כדי לחזק את יכולת הפעולה שלה, תוך שמירה על השליטה בהחלטותיה.

מלחמת קרגיל למבצע סינדור

בין מלחמת קרגיל לבין מבצע סינדור במאי 2025, קיים קו מקשר אך גם הבדל מהותי. שני המשברים בחנו את יכולתה של הודו להפעיל כוח קונבנציונלי משמעותי נגד פקיסטן בלי להידרדר למלחמה כוללת תחת הצל הגרעיני. בשניהם ביקשה ניו דלהי לשלב בין כוח, בחירת מטרות ושליטה בהסלמה.

במבצע סינדור ישראל המשיכה את דפוס התמיכה המדינית בהודו. שגריר ישראל בניו דלהי, ראובן עזר, היה בין הנציגים הזרים הראשונים שהביעו בפומבי תמיכה בזכותה של הודו להגנה עצמית לאחר הפיגוע בפהלגם. בכך נמשכה מגמה היסטורית: נכונות ישראלית לתמוך בהודו דווקא כאשר זו מפעילה כוח בתגובה לאיום ביטחוני. ואולם, מטרת הכוח השתנתה. במלחמת קרגיל ביקשה הודו להשיב את הסטטוס-קוו בשטח ונמנעה מחציית קו השליטה. במבצע סינדור היא תקפה מטרות מעבר לקו השליטה ובשטח פקיסטן, כחלק ממאמץ להעניש את האחראים לטרור ולהשפיע על חישוביה העתידיים של ההנהגה הפקיסטנית. מלחמת קרגיל לא הייתה אפוא המימוש הראשון של פרדיגמת ניהול המשברים הנוכחית, אלא נקודת מוצא שממנה התפתח בהדרגה מרחב פעולה רחב יותר.

גם היחסים עם ישראל השתנו לאורך הדרך. במלחמת קרגיל נדרשה הודו לסיוע מהיר בסגירת פערים שהתגלו במהלך המלחמה. כיום השותפות כוללת לא רק אספקת חירום, אלא פיתוח משותף, ייצור, שילוב מערכות ושיתוף ידע. עם זאת, העיקרון שנחשף במלחמת קרגיל נותר בעינו: מבחינת הודו, ערכה של שותפות אסטרטגית נבחן ביכולתה לספק יכולת מעשית ברגע של צורך, ולא רק בהיקף ההצהרות המדיניות.

מורשת מלחמת קרגיל אינה מסתכמת בניצחון צבאי. המלחמה לימדה את הודו כי אוטונומיה אסטרטגית אינה מחייבת פעולה בבידוד. ניתן להסתייע בטכנולוגיה ישראלית, למנף תמיכה דיפלומטית אמריקנית ולשמור בעת ובעונה אחת על עצמאות ההחלטה. השילוב בין דיוק מבצעי, ריסון מדיני ושותפויות סלקטיביות נעשה מאז לאחד המאפיינים המרכזיים של דרכה של הודו כמעצמה עולה. עבור יחסי הודו-ישראל, מלחמת קרגיל הייתה הרגע שבו מסורת ארוכה אך שקטה של סיוע בשעת חירום הפכה לבסיס גלוי ומתמשך של אמון אסטרטגי.

ד"ר לורן דגן עמוס חברת פורום דבורה, מרצה ומתרגלת במחלקה למדע המדינה והמדור לזרועות הביטחון. חוקרת מדיניות החוץ והביטחון של הודו והמרחב ההינדופסיפי.

פרסומי מרכז בס"א ומחקריו מתאפשרים הודות לנדיבותם של סול קושיצקי ומשפחתו